

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»

УДК 340.111

Саміло Г.О.

канд. юрид. наук, доц., НУ «Запорізька політехніка»

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА

Юридична інтерпретація (тлумачення) – це процес чи діяльність із використання юридичних матеріалів щодо встановлення, що таке закон, або, точніше, які він встановлює юридичні обов'язки, повноваження, права, пільги тощо. Так юридичне тлумачення має на меті виявити юридичні обов'язки (повноваження, права тощо), що призначені для корисної схеми звичайного використання. Теорії юридичного тлумачення прагнуть встановити, яким чином законодавчі та конституційні положення та інші правові інструменти впливають на зміст нормативно-правового акту.

Хоча тлумачення правового положення завжди залежить від факту будь-якої конкретної справи, застосування законодавчого положення завжди залежатиме від точних фактів даної справи.

Однак інтерпретація відрізняється від конструкції. Перше – це мистецтво з'ясувати справжнє значення будь-якої форми слів, що також означає сенс, який автор має намір передати. Це також можна розуміти як процес, за допомогою якого суди визначають значення законодавчого положення з метою застосування його до ситуації, що склалася перед ними. Слова будь-якою мовою не є науковими символами, що мають точне або певне значення, а мова є лише недосконалим середовищем для передачі своєї думки аудиторії, що складається з осіб різних відтінків думки. Функція судів теж полягає лише у винесенні рішень за конкретною, а не у правотворенні.

Закон є прагматичним інструментом соціального замовлення, і зусилля, що тлумачать, повинні бути пронизані законом. Переважно надавати конструкцію, яка сприяла б меті чи об'єкту закону або підзаконного акту. Існує гранична область, в якій суди формують або творчо тлумачать законодавство і таким чином закінчують або уточнюють законодавство, яке застосовується в їхній державі та вимагає різного ступеня вдосконалення. Оскільки інтерпретація завжди передбачає певний розсуд та вибір, творчість, ступінь, який особливо високий у певних сферах. Деякі судді заявляють, що вони виконують творчі функції навіть в інтерпретації, однак це іноді може призвести до висновків, які мають сильний законодавчий колорит. Інтерпретація не повинна розглядатися як пошук мети нормативно-правового акту, а як один з «атрибутів мети», намагаючись здійснювати справедливість.

Перше і основне правило побудови нормативно-правового акту полягає в тому, що наміри законодавчого органу повинні знаходитись у словах, які вживає сам законодавчий орган. Питання не в тому, що, можливо, передбачалося, а в тому, що було сказано. Запорукою правильного застосування кожного закону є причина і дух закону. Кожне слово, фраза чи речення слід тлумачити з урахуванням загальної мети самого закону. Інтерпретація повинна залежати від тексту та контексту, оскільки вони є основою інтерпретації. Якщо текст є текстурою, контекст надає колір. Нікого не можна ігнорувати. Конкретне застереження або вираз трактується шляхом побудови всього інструменту та будь-яких домінуючих цілей, які він може виражати. Законодавча функція не може бути узурпована під маскуванням тлумачення, і слід уникати небезпеки апріорного визначення сенсу положення, що базується на заздалегідь уявлених ідеях ідеологічної структури чи схеми.

Правильне тлумачення – це те, що найкраще узгоджує слова з об'єктом статуту. Правильна побудова закону може бути досягнута лише в тому випадку, якщо буде враховано весь його обсяг та об'єкт разом з аналізом його формулювання та обставин, в яких він приймається.

Правила тлумачення не є нормами права, вони є посібниками, і такі з них, які не служать корисній меті, можуть бути відхилені, а на їх місці можуть розвиватися нові правила. Вони є допоміжними засобами для побудови, презумпцій чи показників.

З цим пов'язаний перехід до використання простої мови. Але в цьому аспекті є багато зауважень. Мова нашого законодавства не може бути зведена до розмов немовляти, повинна бути точною та акуратною. Хороший проект нормативно-правового акту містить чітке вираження намірів, використовує послідовну термінологію у всьому тексті, уникає пасивного залогу та окличних тверджень. Юридичні терміни або авторитетно визначені в проекті, або в судовому тлумаченні. Вираження короткі. Переважними є прості слова, які зазвичай використовуються у звичайному мовленні. Необхідно уникати повторень.

Елементарне правило говорить, що намір законодавчого органу має бути знайдено, прочитавши нормативно-правовий акт в цілому. Кожне застереження повинно бути витлумачено з посиланням на контекст та інші пункти закону, щоб прийняти послідовне введення в дію всього закону або ряду нормативно-правових актів, що стосуються даного предмету. Кожне слово, однак, повинно відігравати свою роль, якою б значною чи незначною вона не була у досягненні законодавчого наміру. Кожен розділ повинен розглядатися як єдине ціле. Вони можуть бути взаємозалежними, кожна частина кидає світло, якщо потрібно, на інші. Тлумачення права слід

використовувати для того, щоб зробити нормативно-правовий акт працездатним.